

VONDeLing

Digitaal tijdschrift van het Vicariaat ONDerwijs

Nr 45 – april 2023

INHOUD

Vicariaat Onderwijs
Mechelen-Brussel

WOORD VAN DE BISSCHOPPELIJK AFGEVAARDIGDE	2
Paassprong	2
ACTUALIA	3
Werking Comité Besturen Mechelen-Brussel januari tot maart 2023	3
Internaten onder spanning	17
Leersteuncentra krijgen (juridische) vorm	18
VIERINGEN, CONFERENTIES, STUDIEDAGEN ...	26
Dag van de godsdienst 7 maart 2023. Een boeiende dag die 'goesting' geeft ...	26
Opening nieuw gebouw op campus ZAVO 11 maart 2023	30
Congres Directies Secundair onderwijs 8-10 maart 2023	31
PERSONALIA	39
Ontmoetingen bij het begin van het nieuwe jaar	39
Pensioneringen	42
Houvast. Identiteit van een christen	43

COLOFON

VONDeLing

Digitaal tijdschrift (4x/jaar)

Vicariaat Onderwijs
Aartsbisdom Mechelen-Brussel
Frederik De Merodestraat 18, 2800
Mechelen

Tel: 015 29 84 01 (02)
info.mb@katholiekonderwijs.vlaanderen
www.viconderwijsmb.be

Redactie:

Guido François
Jürgen Mettepenningen

Tekst + foto's:

Guido François
(tenzij anders vermeld)

Verantwoordelijke uitgever:

Jürgen Mettepenningen

Control + klikken op de titel om meteen naar het artikel te gaan.
Foto onder: stichting Leersteuncentrum Noord-Brabant op 22 maart 2023

WOORD VAN DE BISSCHOPPELIJK AFGEVAARDIGDE

PAASSPRONG

We kijken er naar uit: een paasvakantie die zalig zal zijn. Alles enkele dagen stilleggen of op een rustiger tempo doen. Even genieten. Zalig!

Midden in de paasvakantie valt Pasen. Ook zalig. Niet twee dagen later opnieuw stevig aan de slag met alle anderen op school, ook dat geeft aan Pasen en aan de paasvakantie dit jaar een fijn cachet, laten we het maar toegeven.

Het betekent ook dat de Goede Week tijdens de vakantie valt. Dat kan een uitnodiging zijn om deze belangrijke week als christen wat intenser te beleven. Witte Donderdag, waar in de liturgie het lijdensverhaal helemaal wordt voorgelezen, Goede Vrijdag als herdenkingsdag van de kruisdood van Jezus, Stille Zaterdag als dag van bezinning tussen vragen en hoop, Pasen als topfeest van het christelijk geloof: Jezus is verrezen, alleluia!

De vreugde van het geloof is een vreugde die niet valt uit te leggen. Je kan ze enkel delen, ervan getuigen, ze koesteren en uitstralen. In de kleine en grote momenten van het leven. Het is geen wereldvreemde vreugde, maar ze is heel betrokken op God en op mensen, in de concrete situatie waar wij en anderen zich bevinden. Precies die vreugde, hoe schamel ook in soms delicate situaties, geeft de kracht of veerkracht om door te zetten, om zich verder in te zetten, om te geloven dat de situatie niet de overhand kan hebben, dat hoop steeds mogelijk is zoals licht zich laat zien doorheen de barst. De vreugde van een christen vraagt geloof, net zoals geloof draait rond vreugde: de Blijde Boodschap.

Pasen wijst met de verrijzenis op de hoeksteen van de diepe vreugde van een christen. Ook die verrijzenis is niet uit te leggen. Ze geeft zich niet te begrijpen maar te geloven, en dat vraagt een sprong van het hart, ook al is dat een sprong die het pure verstand te boven gaat. Maar het voelt in alles wat we zijn zalig aan.

Moge de vakantietijd deugd doen. Alvast een zalig Pasen voor u en de uwen!

*Jürgen Mettepenningen
Bisschoppelijk afgevaardigde Onderwijs aartsbisdom
Mechelen-Brussel*

ACTUALIA

WERKING COMITÉ BESTUREN MECHELEN-BRUSSEL JANUARI TOT MAART 2023

Via deze rubriek willen we u op de hoogte houden van de werking van het Comité Besturen tijdens de afgelopen maanden. Het COBES Mechelen-Brussel is een verkozen delegatie van schoolbestuurders uit verschillende regio's van het aartsbisdom. Het komt een tiental keer per jaar samen om actuele en fundamentele thema's te bespreken en desgevallend initiatieven te nemen om aan schoolbestuurders de kans te geven hun mening te geven over wat er reilt en zeilt in het katholiek onderwijs in het eigen bisdom en Vlaanderenbreed. Voor dit relaas danken we graag verslaggeefster Sofie Bauweleers.

COBES-vergadering 18 januari 2023

Nieuws uit de Pedagogische begeleiding

Alain Noëz, regiocoördinator van de pedagogische begeleiding spitste zich toe op twee onderwerpen:

1. Personeelsbezetting van het Operationeel team Mechelen-Brussel

Januari -februari is traditioneel een piekmoment qua vragen en begeleidingen. De recente besparingen en aankomende pensioneringen wegen op onze dagelijkse werking. Vanuit het operationeel team proberen we ons aan die nieuwe realiteit aan te passen door flexibel te zijn en na te gaan hoe we zo kwalitatief mogelijk kunnen werken zonder al te lange 'wachttijden' te creëren.

Pedagogische begeleiders basisonderwijs naar aanleiding van de pensionering van Rita Mouton en Bart Mertens (links vooraan) op 10 februari 2023.

2. *Interventies met betrekking tot moeilijk gedrag* (zie ook volgend agendapunt)

Zoals ook tijdens de vorige vergadering werd aangegeven, blijven we geconfronteerd worden met een groot aantal vragen over moeilijk te managen klasgroepen en leerkrachten die op hun tandvlees zitten. Dat is eigen aan de 'donkere dagen na kerst', waarbij er traditioneel ook een aantal tuchtprocedures lopen. We stellen echter vast dat bepaalde scholen ons jaarlijks contacteren met gelijkaardige vragen en noden. Ondanks de vele interventies en de aandacht uit het verleden blijven we 'vasthangen' in de fase van 'brandjes blussen', terwijl een echte verandering inzake moeilijk gedrag een cultuurverandering binnen de school vraagt (dat wil zeggen: het ijzer smeden als het koud is).

Anderzijds moeten we ook durven toegeven dat het M-decreet een bijkomende druk op de scholen heeft gelegd: het decreet zorgde ervoor dat meer kinderen met zorgnoden konden aansluiten in het gewone onderwijs. Hun problematieken komen bovenop 'het gewone ambetante gedrag' dat eigen is aan kinderen en jongeren.

© Foto: Shutterstock – zie ook foto's op pagina's 5 en 6.

Enkele reacties:

- Scholen wachten vaak te lang om contact op te nemen met de pedagogische begeleiding. Misschien moet vanuit de begeleiding nog meer het signaal gegeven worden dat ze 'beschikbaar zijn'? Op die manier wordt de drempel om contact op te nemen misschien verkleind? Antwoord: als begeleidingsdienst kunnen we proberen om alle randvoorwaarden te vervullen, maar het is uiteindelijk nog altijd aan de school om contact op te nemen. Daarnaast merken we dat scholen vaak pas bereid zijn om acties op te zetten als het fundamenteel fout loopt, terwijl omgaan met moeilijk gedrag net iets wederkerig is. Scholen moeten leren om preventief na te denken over hoe ze in verbinding gaan met leerlingen, hoe omgaan met moeilijk gedrag een plaats kan krijgen in de school, ... in plaats van die focus los te laten als het terug 'goed loopt'.
- Laat ons opletten om dit debat te reduceren tot veralgemeningen. Elke school heeft een eigen specifieke context die meegenomen moet worden in de begeleidingsmethodiek; wat werkt voor de ene school zal niet noodzakelijk werken voor een andere school. Alain Noëz argumenteerde dat

hij in zijn toelichting inderdaad sprak in algemene termen, gezien er door de verschillende begeleidingen heen een aantal algemene tendensen zijn op te merken. Het is zeker niet onze bedoeling om te spreken in termen van 'wie is in fout' en 'schuldigen'. De oplossing ligt in het duurzaam integreren van een bepaalde cultuur en hoe die integratie moet verlopen is voor iedere school anders.

- Het is misschien goed om in de toekomst sneller het bestuur op de hoogte te brengen, zodat ook zij stappen inzake (bijkomende) ondersteuning kunnen zetten. Antwoord: akkoord, maar scholen staan hier vaak weigerachtig tegenover en wijzen op de vertrouwensrelatie tussen de begeleiding en de school. We merkten alvast op dat in scholen waar er een sterke band bestaat tussen PB-school-bestuur het aantal problemen inzake moeilijk gedrag beduidend lager ligt. Daarom willen we vanuit de begeleiding meer de focus leggen op het 'schouder aan schouder' opnemen van problemen.
- Is onze verwachting tegenover het personeel in onze scholen wel realistisch? Vragen we niet te veel? Hebben startende leraren wel de nodige handvaten? Hebben ze hetzelfde profiel 'als vroeger'? Weten ze voldoende wat het schoolleven inhoudt? Is het traject voor zij-instromers niet te belastend? Antwoord: dat zijn terechte vragen en we moeten dat verder bekijken met de verschillende betrokken partners. Er is een belangrijke rol weggelegd voor de lerarenopleidingen en de manier waarop ze georganiseerd zijn.
- Worden er vanuit de begeleiding enkele methodieken beschikbaar gesteld die scholen kunnen ondersteunen in deze thematiek? Antwoord: dat is zeker het geval; zo is er bijvoorbeeld heel wat materiaal rond de filosofie van nieuwe autoriteit. De aangeboden methodieken hebben niet als doel om een strikt kader op te leggen, maar wil om scholen te helpen om binnen hun specifieke context tot een duurzame oplossing te komen.
- De maatschappij en politiek leggen onze scholen een hele reeks prioriteiten op, zijn al die prioriteiten wel werkbaar voor de scholen? We zien vaak dat scholen aan al die prioriteiten 'een beetje werken' in plaats van een thema in de diepte uit te werken. Misschien is het onze taak als bestuurders om daarover een duidelijk(er) standpunt in te nemen en dat ook te communiceren naar onze scholen? Moeten we niet durven zeggen in de eerste plaats op gedrag te focussen en pas dan op alle andere 'prioriteiten'?
- Onze schoolorganisatie speelt een niet te onderschatten rol in deze problematiek. Al te vaak krijgen starters de 'restjes', de moeilijke(re) klasgroepen, slechtste opdrachten of worden ze ingezet in co-teaching. Het is dus ergens 'logisch' dat er vroeg of laat problemen opduiken, wat we vragen van starters is echt niet (meer) evident ... We moeten daarom dringend af van de gedachte dat zulke zware opdrachten aan de start van een carrière in het onderwijs 'erbij horen'. Tegelijkertijd is het niet evident om dat patroon te doorbreken omwille van bepaalde privileges en eisen van oudere leerkrachten ...
- Met alle respect voor het werk van de pedagogische begeleiding: in tijden van nood heeft een schoolteam nood aan een aantal snelle quick wins en minder aan een uitgewerkte visie. Antwoord: dat begrijpen we en dat is ook in eerste instantie de insteek. Na de quick wins wordt de focus gelegd op visieontwikkeling, maar het is net in die fase dat scholen de neiging hebben om af te haken. Alles is immers opgelost, de urgentie lijkt verdwenen ...

Vorbereiding agendapunt over omgaan met gedragsproblemen op school

De voorzitter vatte bij wijze van inleiding kort de discussie van de vorige vergadering samen. We spraken af om ons in deze te laten bijstaan door een externe. Wie dat moet zijn is minder van belang, het moet vooral iemand zijn die de deskundigheid heeft om zo'n gesprek te begeleiden en handvaten aan te reiken.

Omdat onze eerdere discussie vrij algemeen bleef, wenste de voorzitter graag over te gaan tot het opstellen van een concrete focus en 'onderzoeksvraag'. Die onderzoeksvraag zou na afloop van de vergadering aan de gekozen 'externe begeleider' bezorgd worden, evenals het verslag van deze en vorige vergadering. Op die manier krijgt hij of zij een volledig beeld van de achterliggende context.

Tijdens de discussie die volgde op de inleiding van de voorzitter werden verschillende vragen en thema's geformuleerd, zoals bijvoorbeeld:

- Wat betekenen alle labels voor mij als leraar en hoe ga ik daarmee om? Hoe staat 'de nood om te labelen' in relatie met het uitgangspunt dat 'onderwijs een groeiproces is'?
- Wat met de leerbaarheid van onze leerlingen in het concrete klasgebeuren? Welke richting wil je meegeven? Hoe gaan we om met een klasgebeuren dat het soms moeilijk maakt om onze pedagogische visies gestalte te geven en te realiseren?
- Voldoet de huidige lerarenopleiding nog? Op welke manier kunnen we onze leraren het best voorbereiden op de realiteit?
- Hoe gaan schoolteam en directie het best om met de verwachtingen en mondigheid van ouders?
- Wat is onze rol als bestuur? Wat kunnen wij betekenen in de ondersteuning van onze scholen?
- Wat met ons organisatieklimaat, onze schoolorganisatie? Hoe gaan we om met de verwachtingen die de maatschappij heeft tegenover de school of het onderwijs in het algemeen?

Uit de voorgestelde thema's maken we de keuze om ons te beperken tot de rol van het bestuur. We formuleren volgende onderzoeksvraag: hoe kunnen bestuurders onze directies en leraren ondersteunen in het omgaan met gedragsproblemen van leerlingen?

De voorzitter sprak met de vergadering af om eerst Inez Vandenbussche te contacteren. Indien zij niet beschikbaar was zou hij Tom Van Waterschoot, psychotherapeut van het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Mechelen, aanspreken.

Stand van zaken decreet internaten

Anja Dingenen, verantwoordelijke voor de Dienst internaten, gaf aan de hand van een presentatie een kort overzicht van de verschillende stappen die in het dossier werden gezet. Daaruit bleek dat er nog enkele belangrijke knelpunten blijven die bedreigend zijn voor heel wat kleinere internaten (zie verder in dit nummer).

De voorzitter dankte Anja voor haar toelichting en voor het werk dat ze in dit dossier heeft verricht.

Stand van zaken leersteuncentra: resultaten bevraging en verdere stappen

De voorzitter gaf het woord aan Johan Eliat en Guido François over de recente ontwikkelingen met het oog op de verdere concrete uitwerking van onze drie leersteuncentra.

Guido François deelde de resultaten uit de bevraging bij de schoolbesturen in het aartsbisdom in verband met hun bereidheid om te zetelen in de op te richten algemene vergadering en het bestuursorgaan van het desbetreffende leersteuncentrum. Hij deelde mee dat er op 13 februari 2023 een samenkomst gepland stond met de kandidaten voor de bestuursorganen. Op 20, 21 en 22 maart zouden er algemene vergaderingen georganiseerd worden om de statuten van de leersteuncentra en het bestuursorgaan goed te keuren.

Vergadering voor schoolbesturen die wensten aan te sluiten bij het nieuwe leersteuncentrum West-Brabant-Brussel op 23 januari 2023 in de Vrije Basisschool De Droomgaard in Sint-Katerina-Lombeek (Ternat).

Enkele reacties:

- Wie zal er mogen zetelen in de algemene vergadering en het bestuursorgaan van een leersteuncentrum? Moet dit per definitie iemand zijn uit het bestuur of kan dat ook een directeur of coördinerend directeur zijn? In de statuten van de meeste vzw's werd opgenomen dat het bestuursorgaan iemand een mandaat kan geven om te spreken namens de vzw. In principe kan een school dus zeker iemand anders aanstellen. Het is in eerste instantie zaak om de juiste mensen in het juiste orgaan te laten zetelen. De algemene vergadering en het bestuursorgaan zijn eerder formele organen, waar het formele bestuur besproken zal worden. De leersteunraad werd in het leven geroepen om te focussen op de 'klasvloernabije problematieken'. Er is wel de bezorgdheid dat in het kader van goed bestuur constant wisselende samenstellingen van gremia of afvaardigingen in gremia te vermijden zijn.
- We vingen op dat het nieuwe leersteuncentrum Expant uit Antwerpen scholen aan de grens van het aartsbisdom en bisdom Gent heeft gecontacteerd met de vraag om zich bij hen aan te sluiten. In de loop van de komende weken zou het Vicariaat dat verder uitklaren.
- Recent werd in de nieuwsbrief een oproep gedaan aan bestuurders uit het bisdom Antwerpen om via die weg hun keuze voor aansluiting bij een leersteuncentrum door te geven. Die communicatie zorgde voor heel wat verwarring bij scholen uit onze regio. Zij hadden de verwachting dat er voor Mechelen-Brussel een gelijkaardig bericht uitgestuurd zou worden.

In zijn woord van bezinning stond de voorzitter kort stil bij de slachtoffers van de aardbeving in Syrië en Turkije.

Nieuws uit de pedagogische begeleiding

Regiocoördinator Alain Noëz lichtte het nascholingsaanbod toe vanuit de pedagogische begeleidingsdienst. Sinds vorig jaar is dat een ‘dynamisch aanbod’. Op 1 mei wordt een deel van het aanbod gelanceerd en dat ‘startaanbod’ zal door het (school)jaar heen worden aangevuld met nieuwe initiatieven. Het (beperkte) regionale aanbod zal uitgewerkt worden op de zogenoemde ‘planningsdag’, eind maart. De COBES-leden kregen de warme oproep om regelmatig een kijkje te nemen op de nascholingswebsite (nascholing.be).

Stand van zaken leersteuncentra

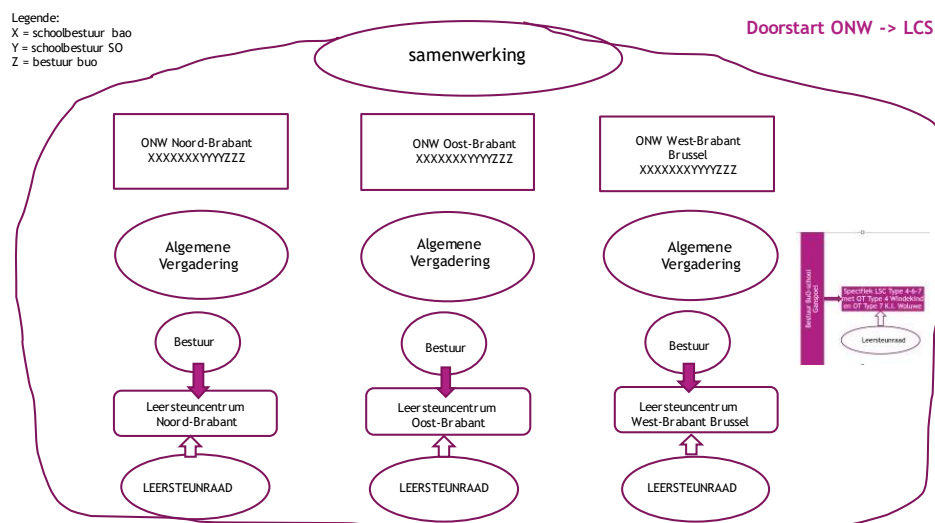
Johan Eliat en Guido François gaven toelichting bij de nieuwste ontwikkelingen, zoals de zogenoemde ‘pre-bestuursvergadering’ van 13 februari 2023 voor de besturen die zich opgaven als ‘kandidaat bestuurder’ in de bestuursorganen van de verschillende leersteuncentra. Voor meer toelichting verwijzen we graag naar het artikel erover verder in dit nummer.

Reactie:

De taak die een schoolbestuur moet opnemen in een leersteuncentrum is groter en zwaarder dan in de vroegere beheerscomités. Botsen we stilaan niet tegen de grenzen van de beschikbaarheid van onze bestuurders? Hoe moet het op lange termijn verder met de ‘vrijwilligheid’ en de ‘professionaliteit’ van onze besturen?

Antwoord: de structuur van de leersteuncentra werd uitgetekend vanuit de wens om ‘dicht bij het onderwijs te staan’. Dat resulteerde inderdaad in verschillende vzw’s, het is nu zaak om de werking van de drie vzw’s gelijkgericht te laten verlopen. Zo hopen we de (bijkomende) druk op de betrokkenen te beperken en een basis te creëren om in een latere fase misschien te evolueren naar één grote vzw.

Het is overigens juridisch mogelijk is om iemand anders dan een bestuurder af te vaardigen naar een leersteuncentrum, wat de druk op bestuurders toch wat vermindert. Al moeten we hier ook aan toevoegen dat we ook hier vissen in een kleine vijver ...

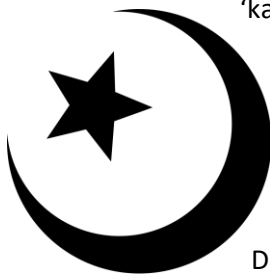

Uit bovenstaand schema blijkt dat de drie leersteuncentra in het aartsbisdom op eenzelfde manier gestructureerd zullen worden, wat de samenwerking en eventuele latere bestuurlijke integratie kan bevorderen.

De voorzitter gaf aan dat het debat in verband met de draagkracht/draaglast en onze vergadercultuur breder gevoerd moet worden dan deze vergadering. Hij deed de suggestie om dat de volgende dag te thematiseren op de raad van bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Het is immers onze plicht als organisatie om te waken over de vergaderhygiëne en het welbevinden van onze leden. De vergadering ging akkoord met dat voorstel.

Opvolging omgaan met levensbeschouwelijke symbolen

De voorzitter gaf een korte samenvatting van de stappen die hieromtrent binnen dit COBES en de raad van bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen reeds werden genomen. Tijdens de 'dagvergadering' van de raad van bestuur in januari werd ruim de tijd genomen om rond dit thema van gedachten te wisselen en de conceptnota van de werkgroep te bespreken. Op basis van die feedback zal de nota - die intussen herdoopt is tot

'kapstokkennota' - bijgestuurd worden, daarna zal de tekst geagendeerd worden binnen de verschillende commissies en Comités Besturen. Na die 'ronde van gremia' zal het document, met het oog op de finale goedkeuring, opnieuw geagendeerd worden op de raad van bestuur. Nadien volgt een communicatie aan onze leden.

'Ignatius Scholen in Beweging' stuurde nog een visietekst door ter inspiratie. Die tekst zou samen met het verslag aan de leden bezorgd worden.

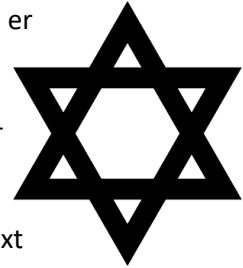

Enkele reacties:

- In de adviesraad Secundair onderwijs werd aangegeven dat de nota eind maart bezorgd zou worden aan de scholen. Is die timing wel realistisch en wordt de rol van COBES daarmee niet uitgehouden? De voorzitter gaf aan dat bericht hem verrast en dat de vooropgestelde timing inderdaad niet haalbaar is. Hij sprak met de vergadering af dat hij tijdens de raad van bestuur de correcte timing zou opvragen en die met het verslag zou laten meesturen.
- Koos men voor een nieuwe aanpak of werd bij het opstellen van de conceptnota gekozen om te vertrekken van bestaande teksten? Antwoord: er werd vertrokken van een bestaande tekst die geactualiseerd werd. Vanuit de raad van bestuur werd alvast onder het motto 'steek samen over in plaats van alleen' geopperd om voldoende aandacht te besteden aan schoolbesturen en niet alleen te focussen op scholen. Verder wensen we als organisatie die gedachtewisseling in alle sereniteit en discretie te voeren. Het is zeker niet onze doelstelling om te polariseren, een maatschappelijk debat op gang te brengen of er een thema van te maken bij de aankomende verkiezingen. De voorzitter voegde hieraan toe dat ook de manier waarop we als organisatie met dit thema zullen omgaan momenteel nog voorwerp is van discussie. Beslissen we als koepel of geven we onze scholen een zekere vrijheid? Op dit moment neigen we naar dat laatste.
- Het spreekt voor zich dat de finale nota grondig besproken zal moeten worden binnen de verschillende scholengemeenschappen. Werd hiervoor al een timing vooropgesteld? De voorzitter zou dat expliciet navragen en hierover terugkoppelen. Hij verwachtte dat de nota waarschijnlijk rond eind mei verspreid zal worden en stelde dat men niet moest aarzelen om vooraf (een deel van) het debat te voeren.
- Omgaan met religieuze thema's is en blijft een gevoelig thema, niet alleen voor ons als bestuurders en voor Katholiek Onderwijs Vlaanderen, maar ook voor vertegenwoordigers (in de ruime zin van

het woord) van de verschillende levensbeschouwingen zelf. We merken dat er niet altijd bereidheid is om in gesprek te gaan, terwijl dialoog – zeker in dit geval – van cruciaal belang is. De voorzitter antwoordde dat er ondanks de muur wel kansen tot dialoog zijn, het is vooral een kwestie van de juiste mensen aan te spreken (bijvoorbeeld het centrum islamonderwijs).

- Misschien moeten we ook eens naar de zorgsector durven kijken? Zij zetten al een tijdje in op meer diverse raden van bestuur, ook in een onderwijscontext kan zo'n divers bestuur een verrijking zijn.
- Werd er in de discussie een onderscheid gemaakt tussen het basisonderwijs, secundair onderwijs en hoger onderwijs? Antwoord: het aspect leeftijd zal zeker meegenomen worden in het finale document.

Input voor het nieuwe memorandum

De voorzitter vroeg de leden om tegen een volgende vergadering stil te staan bij mogelijke agenda-punten voor het nieuwe memorandum en hun input vooraf te bezorgen.

Planning gesprek over buitengewoon onderwijs

Het oprichten van leersteuncentra is één, maar daarnaast moeten we als organisatie ook aandacht (blijven) hebben voor de rol van het buitengewoon onderwijs in het algemeen. Hoe gaan we als organisatie om met inclusie? Hoe gaan we (Vlaanderenbreed) om met programmatie? Het plannen van buitengewoon onderwijs enkel diocesaan houden heeft immers naast vele voordelen ook enkele duidelijke nadelen ... Kan een rondetafelgesprek of werkgroep over deze thematiek niet nuttig zijn?

Centrum Ganspoel in Huldenberg met buitengewoon basisonderwijs type 6.

De voorzitter gaf aan dat hij als DPCC-voorzitter de voorbije jaren meermaals gebotst is tegen het ontbreken van zo'n Vlaanderenbreed kader. Momenteel legt de netwerkorganisatie de laatste hand aan

een zogenoemde 'vertreknota'. Met het oog daarop is het daarom misschien goed dat we dit agenda-punt verder bespreken tijdens de COBES-vergadering van april of mei. Op die manier kan onze feedback meteen meegenomen worden in de vertreknota.

Een reactie: er bestaat in Vlaanderen wel een bereidheid tot inclusief onderwijs, maar de praktijk is vaak een heel ander verhaal. Zo'n debat of werkgroep is dus zeker op zijn plaats.

Nieuws uit de Raad van Bestuur Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Nadat een bestuurslid van Katholiek Onderwijs Vlaanderen kort verslag had uitgebracht over de vorige bestuursvergadering en over de agenda van de volgende kwamen er deze reacties:

- Vorige week vond een overleg plaats met de minister van Onderwijs, enkele parlementsleden en vertegenwoordigers van organisaties inzake het nieuwe decreet internaten. Er werd afgesproken om via enkele concrete casussen het '65 bedden'-verhaal (dat wil zeggen: de minimumnorm om autonoom te kunnen blijven) bij te sturen. Het overleg vond plaats in een serene sfeer, de minister heeft ruim de tijd genomen om naar ons te luisteren.
- Het wordt steeds moeilijker om als school vrijgesteld te worden van onroerende voorheffing. Vanuit Katholiek Onderwijs Vlaanderen wordt daarom soms aangeraden om als vzw BTW-plichtig te worden, zodat bepaalde kosten kunnen worden doorgefactureerd. Die strategie is echter niet vrij van risico's ... Het is aangewezen om dat te signaleren aan de voorzitter van de financiële commissie, zodat dat orgaan gepaste stappen kan ondernemen.

Reacties op verslagen adviesraden

Voor- en naschoolse opvang

In de adviesraad Basisonderwijs werd geponereerd dat het steeds moeilijker wordt voor scholen om die opvang te organiseren. De personeelsleden om die opvang te verzekeren ontbreken en de problematiek is te vergelijken met het lerarentekort.

Tevens werd aangekondigd dat er een nieuw decreet rond voor- en naschoolse opvang op til is, waarbij gemeenten minder zullen opnemen en ook in minder middelen zullen voorzien. Het spreekt voor zich dat dit (nogmaals) een bijkomende druk op onze scholen, directeurs en personeelsleden zal leggen. We mogen niet vergeten dat het huidige systeem van de fiscale fiches destijds ook al een bijkomende werkdruk betekende ...

Kinderopvang is ook niet meteen een winstgevende sector, een uitbreiding van het systeem dat in enkele regio's bestaat met een private speler en waarbij scholen moeten bijpassen in het verlies is in die zin geen duurzame oplossing.

De voorzitter beloofde die bezorgdheid te zullen aanbrengen op de raad van bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Varia en rondvraag

(Toekomstige) investeringen in scholen

Het wordt steeds moeilijker voor vzw's om te investeren in hun patrimonium. Het gedeelte dat ze zelf moeten betalen wordt door de snel stijgende inflatie steeds groter, waardoor ze hun (beperkte) reserves moeten aanspreken of besparen. Bovendien voelen scholen zich ook in de tang genomen door de politieke keuzes die de laatste jaren gemaakt werden.

De voorzitter dankte de vergadering voor de opmerking en vroeg de leden om enkele concrete verwachtingen tegenover de organisatie te formuleren zodat hij die kon meenemen naar de raad van bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Dit waren de bemerkingen:

- De norm van AGION is niet meer werkbaar, scholen moeten constant uitzonderingen aanvragen. Het zou fijn zijn mocht de overheid iets inschikkelijker omgaan met de regels rond het eigen deel (bijvoorbeeld van 30-40% naar 20-30% of de norm de bouwindex laten volgen). De huidige inflatie zorgt bovendien voor onvoorziene meerkosten die niet doorgerekend mogen worden aan AGION. Gezien het over een uitzonderlijk hoge inflatie gaat, zou AGION kunnen oordelen dat de meerkosten 'onvoorziene meerkosten zijn' en ze toch betalen. Nu komt de factuur terecht bij de vzw's en zoals eerder aangehaald zijn hun reserves ook beperkt ...
- De speerpunten van de politiek zijn te wisselend: huur dossiers, capaciteitsdossiers, ... De constante wisseling in prioriteiten is voor scholen en besturen zeer belastend.
- Werken laten uitvoeren in Brussel is momenteel zo goed als onmogelijk geworden: bouwfirmas vragen extra's voor de vele files, vragen een toeslag omwille van de diefstal van materiaal of maatregelen inzake het voorzien van parkeerplaatsen. Bovendien weet de sector ook dat er zoiets bestaat als een bijpassing van de VGC (Vlaamse Gemeenschapscommissie). Het zorgt voor een gevoel dat bouwfirmas 'maar bijvragen omdat er in Brussel toch geld genoeg is'.
- Wie vandaag offertes opvraagt wordt geconfronteerd met grote verschillen. Wie moet je nemen? De duurste, de goedkoopste of iets ertussenin?

De voorzitter sprak met de vergadering af dat hij die bezorgdheid op de raad van bestuur zou brengen als onderdeel van de 'belangenbehartiging' van Katholiek Onderwijs Vlaanderen tegenover zijn leden.

Vertegenwoordigers Erkende instanties/vereniging in het Vlaams parlement

De voorzitter vertelde dat er recent een gesprek plaatsvond tussen de commissie onderwijs van het Vlaams parlement en de vertegenwoordigers van de 'Erkende Instanties/Vereniging voor levensbeschouwelijke vakken'. Aan de hand van hun jaarverslag werd op een positieve manier met elkaar in

dialogo getreden. “Het was fijn om te zien dat we als verschillende levensbeschouwingen letterlijk schouder aan schouder de (kritische) vragen van de commissieleden beantwoordden.”

Gepland leerplanwerk in het Basisonderwijs

De afgelopen jaren werden er geactualiseerde leerplannen Rooms-katholieke Godsdienst (RKG) uitgewerkt voor het secundair en het buitengewoon onderwijs. De volgende stap is een actualisatie van het leerplan godsdienst in het basisonderwijs. We spraken met Katholiek Onderwijs Vlaanderen af dat de ZILL-praktijk meegenomen zal worden in de actualisatie, wat maakt dat er ook een aanpassing zal gebeuren aan ZILL zelf. In het nieuwe leerplan RKG Basisonderwijs zal ook een onderscheid gemaakt worden tussen lager en kleuteronderwijs, gezien die twee niveaus een specifieke aanpak vergen.

Pensioen Patrick du Bois

Patrick du Bois, die vanuit het Aartsbisdom verantwoordelijk is voor het Tijdelijke, gaat begin maart 2023 met pensioen. Hij wordt opgevolgd door Paul Delva. Het COBES zal hem bij gelegenheid uitnodigen om met elkaar kennis te maken. De traditie om minstens jaarlijks de vertegenwoordiger van het Tijdelijke uit te nodigen op de COBES-vergadering voor een korte stand van zaken blijft behouden.

Nieuw boek van de voorzitter

Bij uitgeverij Pelckmans verscheen een nieuw boek van Jürgen Mettepenningen: *Houvast*. De ondertitel is ‘de identiteit van een christen’ en sluit daarmee naadloos aan bij het agendapunt over het omgaan met religieuze symbolen (zie ook bladzijde 43).

COBES-vergadering 15 maart 2023

Bespreking levensbeschouwelijke kentekens op school

Zoals gepland werd ook in het COBES Mechelen-Brussel een discussie gewijd aan de zogenaamde ‘kapstokkennota’ die Katholiek Onderwijs Vlaanderen had uitgewerkt als leidraad voor schoolbesturen om met levensbeschouwelijke symbolen op school om te gaan. Daarbij rijst de vraag of Katholiek Onderwijs Vlaanderen daar als netwerkorganisatie een standpunt over in moet nemen, en zo ja, wat moet dan die positie zijn? De beslissing om religieuze symbolen op school een plaats te geven dient immers door de schoolbesturen genomen te worden. Daarnaast is de vraag ook in welke ondersteuning Katholiek Onderwijs Vlaanderen dan moet voorzien?

De antwoorden op die vragen vanuit de Comités Besturen en vanuit de adviesraden zouden door de Raad van Bestuur gebruikt worden in de finale discussie inzake positiebepaling over dit thema.

Foto: shutterstock

Alvorens de discussie te openen, stond de voorzitter even stil bij het juridische aspect. De wet schrijft voor dat je enkel kunt kiezen voor het toelaten van de eigen kentekens, bijvoorbeeld de christelijke, of het toelaten van alle kentekens. Belangrijk bij dat laatste is dat er daarbij geen groep gediscrimineerd mag worden. Met andere woorden: het is alles of niets, een middenweg is juridisch niet mogelijk.

Enkele reacties:

- Laten we toe dat elke persoon een spirituele reis kan maken en zijn totale identiteit kan ontwikkelen of niet? Gebruiken we deze ‘kans om de katholieke dialogeschool echt in te vullen’ of niet? Indien we daarvoor kiezen wacht de directeur en de school in het algemeen wel een enorme taak: het is niet alleen een zaak van beslissen, maar ook van actief beleid te voeren. Een gedegen vooringsaanbod vanuit Katholiek Onderwijs Vlaanderen is dan ook absoluut noodzakelijk.
- Hoe kijken we naar onze eigen christelijke symbolen? Welke ‘waarde’ hebben die? Hoe gaan we daarmee om?
- Kunnen we het in tijden van een ongezien lerarentekort nog maken om groepen ‘uit te sluiten’? We missen door die ‘uitsluiting’ niet alleen kansen, maar ook veel competente mensen. De maatschappij is de voorbije jaren grondig veranderd, die evolutie is onomkeerbaar en we moeten hier op de een of andere manier mee ‘leren omgaan’.
- We vertrekken in de discussie over het toelaten van religieuze symbolen al te vaak vanuit de angst in plaats vanuit de openheid die de katholieke dialogeschool vooropstelt. Niet de angst voor (bepaalde) symbolen moet het uitgangspunt zijn, maar wel de kans tot identiteitsgroei van onze leerlingen.
- Respect tegenover elkaar en onze verschillen moet centraal staan.
- De bestuursorganen van onze schoolbesturen weerspiegelen in veel gevallen de schoolpraktijk niet. Scholen en klassen worden steeds diverser, terwijl onze besturen hoofdzakelijk “oude witte mensen” zijn.
- We mogen de verschillende Vlaamse contexten niet vergeten en met elkaar vergelijken. De discussie over religieuze symbolen zal anders zijn in Zuid-West-Vlaanderen dan in Brussel of Antwerpen.
- Scholen/besturen kennen hun eigen context het best: het is dan ook aan hen om de finale beslissing te nemen over het al dan niet toelaten van levensbeschouwelijke tekens op school.
- Laat ons niet uit het oog verliezen dat leerlingen niet altijd vragende partij zijn voor het toelaten van religieuze symbolen. De (groeps)druk om een bepaald religieus symbool te dragen kan sterk wegen op een leerling, dat het in de school dan niet toegelaten wordt kan heel bevrijdend werken.
- We mogen niet vervallen in een discussie over vooroordelen tegenover religieuze symbolen. Wat voor de een ene persoon een vorm van vrijheid is, kan voor iemand anders een symbool van onderdrukking zijn.
- De praktijk in scholen waar religieuze symbolen vandaag de dag al toegelaten zijn, leert ons dat er begrip is voor het toelaten en ook groeikracht. Het is belangrijk om het potentieel aan begrip niet te laten ondersneeuwen in verklaringen over processen en visie.

Conclusies die overgemaakt zullen worden aan de raad van bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen als bijdrage aan het gesprek over dat thema:

1. We mogen als koepel niet verkrampt over identiteit spreken. We zijn zelf immers een organisatie die gelieerd is aan een (religieuze/spirituele) identiteit.
2. Het is niet aan de koepel om een beslissing te nemen. Geef de schoolbesturen de nodige ruimte om hierover te beslissen, zij zijn immers ‘expert van hun eigen context’.
3. We gebruiken dit vraagstuk als positieve casus om het project van de katholieke dialogeschool verder in de praktijk te brengen onder het motto ‘eigentijds tegendraads’.

4. Er moet een gepaste ondersteuning aangeboden worden vanuit de koepel (eventueel in samenwerking met andere religies) om scholen te helpen in het omgaan met hun eigen identiteit en met identiteit en identiteitsgroei in het algemeen. De ondersteuning mag niet beperkt blijven tot het schrijven van een nota alleen ...
5. In het vormingsaanbod moet ook aandacht zijn voor het bewaken van grenzen, rode lijnen die voor iedereen gelden (bijvoorbeeld kledingvoorschriften in praktijklokalen in het kader van veiligheid).

Uitgebreide gedachtewisseling over omgaan met gedragsproblemen op school

Voor dit agendapunt konden we rekenen op de expertise van Inez Vandebussche (foto links). Als kinder- en jeugdpsychiater heeft ze meer dan dertig jaar ervaring in het omgaan met jongeren met (ernstige) gedragsproblemen en met drugsproblemen. Ze schreef een boek 'eerste hulp bij verslaving, 10 mythes over jongeren en drugs'. Na haar emeritaat werd ze lid van het schoolbestuurder van 'Ten Desselaeer' te Lovenjool.

De 'moderne tijd' heeft de taak van leerkrachten er niet makkelijker op gemaakt. De spreekster startte haar betoog met de stelling dat 'werken met jongeren steeds moet gebeuren vanuit een bepaalde visie', bijvoorbeeld die van het boek 'Nieuwe autoriteit' van Haim Omer. Het spreekt voor zich dat besturen die visie moeten onderschrijven en hun scholen daarin ook moeten/kunnen ondersteunen. Vervolgens ging ze kort in op enkele topics, die we hier heel beknopt samenvatten:

- De voorbije jaren is de zorg te sterk binnengedrongen in het onderwijs en de scholen staan onder grote druk van de maatschappij om ook op dat vlak een rol te spelen. Om die druk te weerstaan zouden scholen een eigen visie moeten ontwikkelen waarbij hun kerntaak 'onderwijs verschaffen' centraal moet staan. Het is niet hun taak om te focussen op het algemeen welbevinden van de leerlingen. Die vereist immers een specifieke zorg waar de meeste leraren niet voor opgeleid zijn. Zij kunnen alleen een bijdrage leveren aan het schoolse welbevinden.
- Welke rol moet een leraar of een school opnemen bij leerlingen die moeilijk gedrag stellen? In eerste instantie moeten ze leerlingen helpen om bij de start van de schooldag hun rugzak met problemen aan de schoolpoort achter te laten. Voorts moeten ze hun reflex om kinderen met moeilijk gedrag aan te spreken over hun problemen leren achterwege te laten. Het is door het kind aan te spreken dat je een trigger kan worden, waardoor je zelf eigenlijk een deel wordt van het probleem. Dus geen situaties creëren waarbij kinderen zich verplicht gaan voelen om op school over hun problemen te praten. Door zo'n context te creëren geven we hen ook indirect de belofte van hulp, een belofte die we heel vaak niet kunnen waarmaken. Je helpt dus in dat geval het best door niet te helpen. Binnen scholen leeft soms het hardnekkige idee dat ze alles alleen moeten oplossen. Ten onrechte, want dat is helemaal niet de taak van de school. Ze moeten net inzetten op hun netwerk, zodat ze kunnen doorverwijzen en 'specialisten' uit de zorgsector het probleem kunnen laten aanpakken.
- Omgaan met problematisch gedrag of problematische klasgroepen vereist specifieke vaardigheden, waarover niet elk personeelslid 'van nature beschikt'. Personeelsleden moeten leren om bij problemen hun collega's aan te spreken, elkaar te helpen zonder dat de 'sterke leerkracht' zich daarbij een bevoorrechte positie aanmeet. De rol van de directie hierbij is het personeel ondersteunen in het opzetten van zo'n (intern) netwerk.

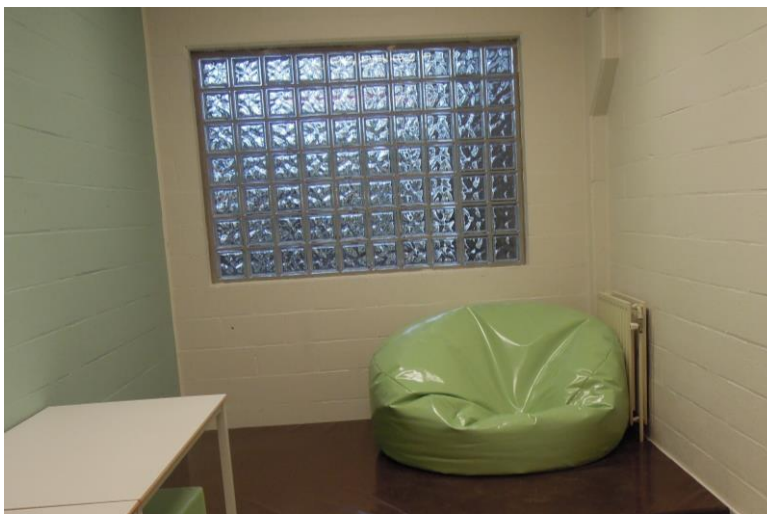
Het onderwijs moet kinderen helpen/in staat stellen om hun problemen los te laten. Door 'de wereld te openen' heeft de school ongewild een therapeutisch effect op leerlingen, de school toont in 'good practices' het contrast met de eigen (thuis)situatie. Dat impliceert dat de personen waarmee het kind op school in contact komt eerlijk en degelijk moeten zijn.

- Hoe kijken we naar moeilijk gedrag?

Negatief praten over kinderen met gedragsproblemen helpt de kinderen niet.

Als school/leerkracht moet je niet op de hoogte zijn van 'de details van alle labels'. De info die nodig is in het kader van het voorzien in goed onderwijs volstaat, al de rest doet niet ter zake.

Een gedragsprobleem is altijd het resultaat van een aangeleerd patroon en geen individuele verantwoordelijkheid, de omgeving maakt het voor de jongere vaak onmogelijk om zich te ontwikkelen tot een 'goed kind'. De stempel van 'moeilijk kind' wordt hun identiteit, ze lokken probleemsituaties uit ... We moeten voor ogen blijven houden dat die jongeren ondanks de problemen geen 'slechte kinderen zijn'.

Prikkelvrije ruimte om leerlingen met gedragsproblemen tijdelijk te laten afkoelen in het BuSO van Sjabi Puurs.

Kies er nooit voor om de strijd aan te gaan met een kind dat moeilijk gedrag stelt.

Verlies de 'gewone kinderen' niet uit het oog. Soms is het goed om de focus te verschuiven van die leerlingen die voor problemen zorgen naar de 'brave meerderheid'. Investeer in hen en voorzie in leuke momenten/activiteiten voor hen. De 'slechte leerlingen' zullen dit opmerken en ook willen participeren, waardoor je een kader creëert om hen op hun gedrag te wijzen en hen op een 'zachte manier' te straffen.

Hanteer de filosofie van het 'tus-

sendenken'. Leg zo weinig mogelijk regels op, beperk je bijvoorbeeld tot die uit je pedagogisch project en zorg dat ze duidelijk zijn voor iedereen.

- Over de relatie met ouders

Ouders verwachten veel meer van de school dan vroeger en stellen hogere eisen aan leerkrachten. Als leraar is het zaak om in dialoog te gaan en écht te praten met hen. Dat vraagt natuurlijk bepaalde vaardigheden van onze leerkrachten: ze moeten kunnen incasseren, zelfcontrole hebben, het kunnen uitleggen, ... Dat staat haaks op een verticale gesprekscultuur waarbij je als leerkracht en bij uitbreiding als school een beslissing top down kunt opleggen.

Als school moet je in het schoolreglement een krachtige oproep doen dat je je samen met de ouders wil engageren voor een goed schoolproces van het kind. Hierbij moet je vier kernbegrippen voor ogen houden: geen herrie, respect, meedoen en samenwerken.

Enkele reacties:

- Wat doe je met een kind dat de klas door zijn gedrag zodanig stoort dat lesgeven niet meer mogelijk is? In zo'n geval is het enorm belangrijk om het gesprek aan te gaan met de ouders en duidelijk aan te geven dat dit niet door de beugel kan. Zorg ervoor dat je jezelf zodanig voorbereidt dat je alle mogelijke reacties van ouders kunt counteren. Het klopt dat leerkrachten daar vandaag niet voor opgeleid zijn, maar gesprekstechnieken kunnen heel snel aangeleerd worden, al dan niet onder begeleiding van een therapeut of de pedagogische begeleidingsdienst.

- Is het streven naar 'algemeen welbevinden' en 'gelukkig worden' in hedendaagse pedagogische projecten dan niet achterhaald? Eerder dan te streven naar geluk moeten we zorgen dat kinderen zich ontwikkelen tot eerlijke mensen die op een goede manier in het leven staan en zorgen voor anderen. Als je aan al die voorwaarden voldoet zul je uiteindelijk wel gelukkig (kunnen) worden, maar dat is een neveneffect en geen doel.
- Hoe moet je omgaan met kinderen die opgroeien in een streng religieuze context? Als je als schoolteam vindt dat er sprake is van 'te ver gaan' of mishandeling, dan moet je in de eerste plaats de ouders betrekken. Het is belangrijk om in dit gesprek elkaar op een consequente, vriendelijke manier te appelleren, zo gaan mensen (wel) de neiging hebben om 'samen te werken'. Dat vraagt geduld (en een visie van de school) maar het geduld loont in de meeste gevallen wel.
- Een spiraal van negatief gedrag doorbreken is niet simpel. Bij crisissen vervallen scholen al te makkelijk in het aantrekken van externen, die 'alles nog eens goed komen uitleggen', in plaats van een 'samen-verhaal' te creëren. Nochtans is communicatie en samenwerken de enige manier om als schoolteam uit de crisis te raken.

De voorzitter dankte Inez Vandenbussche voor haar uiterst interessant betoog. Mogelijk kan dit thema geprogrammeerd worden voor een open Cobesvergadering om zo een ruimer publiek van schoolbestuurders en directeurs te bereiken.

INTERNATEN ONDER SPANNING

De laatste weken staan tal van internaten onder spanning omdat hun voortbestaan als autonome entiteit in het gedrang komt door het nieuwe decreet op de internaten, dat in een definitieve fase van afwerking en goedkeuring zit. Sommige internaten die de minimumnorm van 65 gewogen internen niet halen zullen misschien moeten fuseren, maar door recente simulaties blijkt dat zij door zo'n operatie nogal wat omkaderingsrekeneenheden (de zogenaamde ORE's) kunnen verliezen. Dat is natuurlijk geen aanmoediging om tot fusie over te gaan.

Om dat en andere ongunstige neveneffecten bij de overheid te kunnen aankaarten en om aan te dringen op aangepaste overgangsmaatregelen spant de Dienst internaten van Katholiek Onderwijs Vlaanderen zich in om voldoende praktijkcases te verzamelen om de ogen van de beleidsmakers te doen opengaan. De Dienst werkte een fusietool uit om de effecten van de decretale maatregelen te berekenen. Zonder aanpassingen aan het decreet of de uitvoeringsbesluiten zijn de mogelijke gevolgen eerder nefast, niet alleen voor de betrokken internaten, maar in de eerste plaats voor de jongeren die verbonden zijn aan zo'n internaat.

De geviseerde internaten uit het aartsbisdom Mechelen-Brussel zijn de laatste weken intensief met sommige partners in gesprek om oplossingen te vinden. Enkele internaten denken aan uitbreiding van hun doelgroep en/of van het aantal kamers om snel naar de minimumnorm toe te groeien, maar ook in dat geval zijn twee genadejaren ontoereikend. Ook de financiering van zulke investeringen is niet evident, temeer omdat de overheid daar te weinig extra middelen voor uittrekt.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen heeft een protocol van niet-akkoord getekend omwille van het feit dat de overheid niet tegemoet wou komen aan deze fundamentele knelpunten:

- De norm blijft 1 directeur en 5 personeelsleden. Op het voorstel om dat aantal te beperken tot 4 personeelsleden is niet ingegaan;
- De werkingsmiddelen zouden maar verhogen van 1200 naar 1300 euro en niet naar 1500 euro zoals noodzakelijk werd geacht;
- De flexibiliteit om ORE te kunnen omzetten in werkingsmiddelen wordt beperkt tot 5 jaar en maximum 20 %;

- Er wordt niet voorzien in fusiebegeleidende maatregelen met behoud van werkingsmiddelen en omkadering, beperkt in de tijd;
- Een verhoging van de AGION-subsidie naar 70 % geldt enkel als er een aanbod voor basisonderwijs is.

Daarnaast waren er nog enkele kleinere knelpunten. Er vonden nog gesprekken plaats met de minister en zijn kabinet en er waren bezoeken van parlementairen aan internaten opdat ze met eigen ogen zouden zien wat de mogelijke gevolgen van het decreet op het terrein zijn.

Internaten die konden aantonen dat ze in financiële problemen zouden komen door een fusie werden aangemoedigd om daarover een dossier in te dienen. Ze konden ook onderzoeken of een samenwerkingsverband met een MFC (Multifunctioneel centrum) een oplossing zou kunnen bieden. Wordt vervolgd.

LEERSTEUNCENTRA KRIJGEN (JURIDISCHE) VORM

Met het oog op de start van de nieuwe leersteuncentra vanaf 1 september 2023 maakten de Ondersteuningsnetwerken Noord-Brabant, Oost-Brabant en West-Brabant-Brussel de laatste maanden werk van de beloofde doorstart naar leersteuncentra met de juridische vorm van vzw's.

Pre-algemene vergaderingen per leersteuncentrum

Het nieuwe jaar was nog maar pas begonnen of vertegenwoordigers van de schoolbesturen die in de algemene vergadering van één van de drie leersteuncentra wilden zetelen kwamen in hun regio samen om kennis te maken met de werking van het Ondersteuningsnetwerk dat de ambitie heeft zijn ervaringen en expertise over te dragen naar het Leersteuncentrum. Bij die gelegenheid kregen ze ook een herhaling van de belangrijkste aspecten van het decreet leersteun en een overzicht van welke schoolbesturen van plan waren iemand af te vaardigen voor de algemene vergadering en het bestuursorgaan.

De eerste samenkomst was op 18 januari 2023 voor de regio Oost-Brabant. Zo'n vijftientig vertegenwoordigers van schoolbesturen vulden

de vergaderzaal van VIA Tienen. Voorzitter van het Beheerscomité Jan De Ceulaer heette iedereen welkom en organiseerde een voorstellingsronde. Hij schetste de bedoeling van de bijeenkomst als een 'pre-algemene vergadering'. Fons Nuyens nam de rol over van de zeer verdienstelijke voortrekker Luc Bosman om nog even de krachtlijnen van het leersteundecreet te schetsen, waarna Guido François de resultaten toonde van de bevraging bij schoolbesturen. Er waren ruim voldoende kandidaten voor de algemene vergadering en voor het bestuursorgaan. Ook het evenwicht tussen schoolbesturen met gewoon en buitengewoon onderwijs was zoals verhoopt in de gewenste 2/3-1/3-verhouding. Jan De Ceulaer schetste daarop het draaiboek van de oprichting van de vzw Leersteuncentrum Oost-Brabant.

Van links naar rechts: Lesley Lambrechts, Hilde Buvé en Jan De Ceulaer

Daarna lichtte Griet Smeets de oprichting van het specifieke Leersteuncentrum 4, 6, 7 toe, dat toevertrouwd zal worden aan Centrum Ganspoel (type 6), in samenwerking met Windekind (type 4) en het Koninklijk Instituut Woluwe (type 7).

Na de pauze kregen de coördinatoren Lesley Lambrechts en Hilde Buvé van het Ondersteuningsnetwerk Oost-Brabant de kans om hun werking voor te stellen. Missie, visie en werkingsprincipes passeerden de revue.

Tot slot polste voorzitter De Ceulaer naar hoe er het best op korte tijd voortgang gemaakt kon worden met de voorbereiding van statuten en de oprichting van de vzw's. De deelnemers vonden dat de kleine voorbereidingsgroep (bestaande uit de voorzitters van de beheerscomités van de drie Ondersteuningsnetwerken en de kleine types en de ondersteuners vanuit het Vicariaat onderwijs en Katholiek Onderwijs Vlaanderen) het mandaat mocht krijgen om teksten uit te werken en die voor te stellen op de vergadering van 13 februari 2023 voor de afgevaardigden van schoolbesturen die mee vorm wilden geven aan het bestuursorgaan van het Leersteuncentrum. Op dat moment kon de vraag gesteld worden wie eventueel kandidaat was om zich bij die kleine stuurgroep aan te sluiten.

Ondersteuningsnetwerk Noord-Brabant

De dag erna, op 19 januari 2023, was het de beurt aan de vertegenwoordigers voor het Leersteuncentrum Noord-Brabant. Die vergadering vond in het Diocesaan Pastoraal Centrum te Mechelen plaats. Daar waren beduidend minder aanwezig om de eenvoudige reden dat er in die regio meer schaalvergroete schoolbesturen en dus minder afzonderlijke actief zijn. Onder het voorzitterschap van Griet Cockaerts speelde zich hetzelfde scenario af.

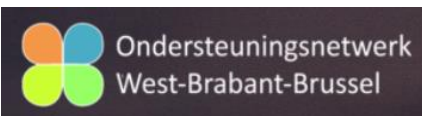

Vergadering van de regio Noord-Brabant op 19 januari 2023 in het DPC te Mechelen.

Dezelfde mensen brachten de inhoud die over de drie Leersteuncentra gezamenlijk afgesproken was. Ook hier was er een goede vertegenwoordiging in zowel algemene vergadering als bestuursorgaan en waren het gewoon en buitengewoon onderwijs in het gewenste evenwicht. De coördinatoren van het Ondersteuningsnetwerk Ilse Van Vlierberghe en Nele Pattou gaven uitleg over hun visie en werking. Het voorstel vanuit Oost-Brabant om mandaat te geven aan de voorbereidingsgroep om een ontwerp van statuten uit te werken vond ook hier steun.

Vergadering van de regio Noord-Brabant op 19 januari 2023 in het DPC te Mechelen. Voorzitter Griet Cockaerts (midden) en de coördinatoren Nele Pattou (links) en Ilse Van Vlierberghe (rechts) zien het duidelijk zitten.

Ondersteuningsnetwerk
West-Brabant-Brussel

Op 23 januari 2023 vond in de Vrije Basisschool De Droomgaard in Ternat de pre-algemene vergadering plaats voor West-Brabant-Brussel met eenzelfde programma, waarbij Stijn Van Eynde de rol van Fons Nuyens overnam en Johan Eliat het moderatorschap op zich nam.

Vergadering van de regio West-Brabant-Brussel op 23 januari 2023 in de Vrije Basisschool De Droomgaard in Sint-Katerina-Lombeek. Aan het woord is Griet Smeets, over het Specifieke Leersteuncentrum 4, 6, 7.

Kerlijn Quaghebeur lichtte als coördinator van het Ondersteuningsnetwerk de visie, missie en werkingsprincipes toe die ook gehanteerd zouden worden in het nieuwe Leersteuncentrum. Ook op die bijeenkomst gingen de deelnemers akkoord met het mandaat voor de voorbereidingsgroep om als pre-stuurgroep teksten uit te werken. Die groep kwam daarover samen op 6 februari en had toen al een ontwerp van statuten klaar dat in de volgende dagen verder juridisch nagekeken en verfijnd werd.

Kerlijn Quaghebeur (staand) lichtte de werking van het Ondersteuningsnetwerk West-Brabant-Brussel toe. Links van haar: Johan Eliat, voorzitter van het netwerk.

Pre-bestuursorgaan 13 februari 2023

De vertegenwoordigers van de schoolbesturen die zich geëngageerd hadden om mee vorm te geven aan het bestuursorgaan van hun Leersteuncentrum waren op 13 februari uitgenodigd op een plenaire vergadering in het Diocesaan Pastoraal Centrum te Mechelen. Moderator Fons Nuyens mocht veertig deelnemers verwelkomen. Annemie Jennes, de experte namens Katholiek Onderwijs Vlaanderen, schetste nog eens de laatste stand van zaken van het decreet Leersteun en hoe dat zich concreet vertaalt in de verschillende bisdommen. Ze ging in het bijzonder in op het onderscheid tussen de bevoegdheden van het bestuur van het Leersteuncentrum en die van de Leersteunraad. Vervolgens overliep Guido François samen met de aanwezigen het ontwerp van oprichtingsakte en statuten dat de stuurgroep had uitgewerkt en vooraf had opgestuurd. Nogal wat deelnemers wilden de uitvoerige beschrijving van het doel en het voorwerp van de vzw sterk inkorten vanuit de overweging dat sommige zaken snel konden veranderen en dat het niet verstandig zou zijn in de statuten te veel in detail te treden. Ze zagen dan liever een verwijzing naar een intern reglement, dat gemakkelijker te wijzigen valt.

Annemie Jennes

Na een korte pauze werden de deelnemers opgesplitst in drie groepen per Leersteuncentrum met als opdracht samen na te gaan hoe het bestuursorgaan zou worden samengesteld en welke punten van een uitgedeelde ontwerp van actieplan prioritair moesten worden aangepakt.

De vruchtbare avondvergadering werd afgesloten met een receptie en netwerkmoment.

In de daaropvolgende dagen werden de statuten aangepast volgens de opmerkingen die op 13 februari werden gemaakt. Het inkorten van artikel 4 over doel en voorwerp bleek toch niet zo eenvoudig te zijn omdat het toch redelijk concreet moet zijn en je niet zomaar voor verdere aanvulling kunt verwijzen naar een intern reglement. Dat moet immers niet gepubliceerd worden en externen hebben er dus niet zomaar toegang toe. Het bijgewerkte ontwerp werd verstuurd naar alle schoolbesturen die willen aansluiten bij de algemene vergadering. Zij kregen tot 10 maart de kans om nog bemerkingen door te geven, samen met de contactgegevens van hun afgevaardigden die namens hun vzw de stichtingsakte zouden ondertekenen.

Op 13 maart kwam de stuurgroep opnieuw samen, aangevuld met enkele bereidwillige kandidaten die zich op 13 februari hadden aangemeld. Ze legden de laatste hand aan de statuten, waarvoor intussen nog wel wat bemerkingen waren binnen gekomen, en bereidden de stichtingsvergaderingen voor. Daarnaast waren er in de loop van maart nog vergaderingen gepland van de kandidaten voor het bestuursorgaan om het actieplan verder uit te werken op maat van de noden van elk Leersteuncentrum.

Stichtingsvergaderingen 20, 21 en 22 maart 2023

Alle schoolbesturen die wilden aansluiten bij de algemene vergadering kregen een uitnodiging om de oprichtingsakte met de statuten te komen ondertekenen.

Het **Leersteuncentrum West-Brabant-Brussel** beet op 20 maart 2023 de spits af in het Maria-Assumptalyceum te Laken (*foto hieronder*). Voorzitter Johan Eliat liet iedereen zichzelf voorstellen en lichtte toe welke stappen er nog ondernomen moesten worden.

Ineke Zimmermna en Katrien Strauven presenteerden de visie van het Specifiek Leersteuncentrum, met wie elk van de drie Leersteuncentra een samenwerkingsovereenkomst zou afsluiten. Guido François legde uit welke kleine wijzigingen de statuten nog hadden ondergaan en hoe de ondertekeningsceremonie het vlotst kon verlopen. De leden van de algemene vergadering stelden daarop de leden van het bestuursorgaan aan. Die trokken zich daarop terug om een voorzitter en een secretaris te kiezen. Een verzorgde receptie sloot de avond af. Het bestuursorgaan koos Johan Eliat als voorzitter (op onderstaande foto tweede van links) en Frieda Jans als secretaris (in het midden op de foto).

Het bijna voltallige bestuursorgaan van Leersteuncentrum West-Brabant-Brussel bij de stichting op 20 maart 2023 in het Maria-Assumptalyceum te Laken.

Op 21 maart was het de beurt aan het **Leersteuncentrum Oost-Brabant** in de gebouwen van VIA Tienen. In een voorafgaande vergadering van het bestuursorgaan in spe was Jan De Ceulaer daar al verkozen tot voorzitter. Piet De Mulder wordt secretaris en Guy Haeck ondervoorzitter. Het programma van de stichtingsvergadering was voor de rest gelijk aan dat van de andere regio's, receptie inclusief.

De toelichting bij het specifiek Leersteuncentrum werd gegeven door Toon Delauré.

Foto links: Jan De Ceulaer
Foto rechts: Toon Delauré

Stichtingsvergadering Leersteuncentrum Oost-Brabant in VIA Tienen op 21 maart 2023.

De oprichting van het **Leersteuncentrum Noord-Brabant** volgde de dag nadien, op 22 maart in de Merodezaal van het Diocesaan Pastoraal centrum te Mechelen.

Stichtingsvergadering Leersteuncentrum Noord-Brabant in het DPC te Mechelen op 22 maart 2023. Aan het woord is Griet Cockaerts, voorzitter. Naast haar zit Katrien Strauven, die toelichting zou geven bij het Specifiek Leersteuncentrum.

Daar werd Griet Cockaerts verkozen als voorzitter en Katrien Strauven als secretaris.

De coördinator van het Ondersteuningsnetwerk Ilse Van Vlierberghe had tijdens de receptie voor iedereen nog een geschenk: een doosje doopsuiker om de geboorte van het nieuwe Leersteuncentrum te vieren. Het nieuw aangestelde bestuursorgaan besliste ook om de School met de Bijbel De Wegwijzer in Mechelen op te nemen als toegetroden lid.

De voltallige algemene vergadering en het bestuursorgaan van het Leersteuncentrum Noord-Brabant.

Nu de Leersteuncentra officieel zijn opgericht is er al een eerste belangrijke horde genomen. Er wacht het nieuwe bestuursorgaan van elk centrum nog heel wat werk in de komende maanden. Vooral de aanstelling van personeelsleden die overkomen van de ondersteuningsnetwerken zal nog veel energie vragen. De tijd is kort en er zijn nog wat onzekerheden, mede omdat het decreet leersteun nog officieel goedgekeurd moet worden door de Vlaamse Regering.

VIERINGEN, CONFERENTIES, STUDIEDAGEN ...

DAG VAN DE GODSDIENST 7 MAART 2023. EEN BOEIENDE DAG DIE 'GOESTING' GEEFT ...

In het verleden probeerden we in een stukje weer te geven wat er allemaal te beleven was op de dag van de godsdienst. Bij onze zesde editie laten we enkele deelnemers aan het woord. Sommigen stuurden een tekstje in, anderen kregen een vraag over hun ervaringen bij het verlaten van het gebouw onderweg naar de lekkere lunch in het aartsbisschoppelijk paleis op de Wollemarkt of op het einde van de dag op weg naar huis.

Het enthousiasme dat te voelen was zowel bij deelnemers als bij de werkwinkelleiders, geeft veel zin in het organiseren van een volgende editie.

Welkomstwoord door Kardinaal Jozef De Kesel bij de start van de Dag van de godsdienst op 7 maart 2023.

Dinsdag 7 maart “Dag van de godsdienst”, een dag om naar uit te kijken.

Een dag die ons doet voelen dat je er niet alleen voor staat, een dag dat je samen op weg gaat met anderen die gepassioneerd zijn door kinderen en hun leefwereld.

Na het welkomstwoord door Kardinaal De Kesel, die ons zeer bemoedigend aansprak, en een even warme verwelkoming van bisschoppelijk afgevaardigde Jürgen Mettepenningen werden we meteen meegesleurd door de muzikale noten van Koen Dewulf en Sven.

Zij brachten ons meteen in de juiste stemming en we voelden ons opgenomen in een grote familie: mensen die graag gelovig op stap gaan met kinderen.

Als eerste workshop koos ik: “Kindercoaching vanuit de bijbelverhalen” met Mira Huypens.

We kregen heel veel bruikbare suggesties mee, onder andere een zorgboom, een veilig plekje/doosje, de ark van Noach, ... en dachten mee na welk verhaal we het best konden linken aan deze verwerkingswerkjes. Jammer dat we het meegebrachte materiaal niet konden gebruiken, maar tijd heeft ook zijn grenzen.

Na een heerlijke broodmaaltijd mocht ik "Bijbelverhalen met haakjes" met Rik Snijkers volgen. Wat een boeiende workshop! Het lege graf, de steen die weggerold werd en Pasen kunnen we vanuit een nieuw oogpunt benaderen. Een workshop waar iedereen iets aan had omdat het zo verhelderend en nieuw was. Geen Pasen zonder Goede Vrijdag. We zullen het blijven onthouden en delen met de kinderen die ons zijn toevertrouwd.

Dankjewel om deze dag voor ons te organiseren.

Gerda T.

Muzikale animatie in de voormiddag (ingezonden foto)

Ik heb het geluk om al enkele jaren deelnemer te mogen zijn van een inspirerende dag vol leuke workshops. Het is telkens weer uitkijken naar dé uitnodiging en het uitgebreide gamma werkwinkels, gegeven door gepassioneerde lesgevers.

's Ochtends is er een warm onthaal met blij weerzien van vele collega's en inspecteurs. Na een dankbaar welkomstwoord van onze Kardinaal De Kesel mochten we genieten van een unieke stand-up comedy muziekshow.

Dit jaar mocht ik deelnemen aan de werkwinkels 'kindercoach' en 'storyboard'.

Kindercoach is iets dat mij al jaren prikkelt en eindelijk was het zo ver, een sessie boordevol leuke ideeën en creatieve werkvormen om toe te passen bij kinderen, zowel in de klas als in de godsdienstlessen en in een privépraktijk. Elke werkvorm was gestaafd met één of meer Bijbelteksten. Er was telkens ruimte voor de noden van elk kind.

De werkwinkel 'storyboard' was voor mij een verrassing. Ik had er nog nooit van gehoord, maar ben heel blij dat ik die gekozen en gevolgd heb. Ik kreeg nieuwe inzichten in het verhaal Mozes en de manier om een verhaal te vertellen.

Mijn dag leek veel te kort en mijn hoofd zit weer boordevol mogelijke lessen. Dankjewel voor deze speciale dag, keer op keer. Ik kijk al uit naar editie 2024.

Nathalie D.

De dag van de godsdienst ... Elk jaar weer een dag om naar uit te kijken: ontmoetingen met gelijkgestemden, werkwinkels die je inspiratie geven en opladen, bevestiging krijgen dat wat we met kinderen doen gezien en geapprecieerd wordt, een bezoekje aan De Peerle om je klasmateriaal te verrijken.

De dag van de godsdienst ... Elk jaar weer een dag om op terug te kijken: ik heb gezongen en gedanst en het deed deugd. In mijn (digitale) rugzak zitten een hoop mooie en bruikbare liederen én de uitdaging om lichtdansen uit te proberen in de klas. Ik ben dankbaar ...

Nele M.

De stand van De Peerle, heel wat verrijkend materiaal.

Een dag van RKG kan je samenvatten als

- Een dag vol inspiratie en zingeving.
- Groot aanbod om nieuwe werkvormen te ervaren en je erin te verdiepen.
- Mogelijkheid tot verbinding met collega's.

De werkwinkel "Kindercoaching met Bijbelverhalen" gaf een schat aan informatie, gekoppeld aan praktische voorbeelden. De ideeën zijn dadelijk te integreren in de klaspraktijk en bieden de mogelijkheid om de leerlingen op een andere manier te leren kennen. De begeleidster had aandacht voor het hele kind : hoofd, hart, handen en geest. Zo kunnen we de leerlingen - letterlijk en figuurlijk - een "veilig plekje" geven.

De werkwinkel "Dans in de godsdienstles" gaf onmiddellijk diepgang en verbinding. Altijd fijn om spiritualiteit te ervaren op deze manier. De muziek uit Armenië, India, Buthan ... geeft er extra diepgang aan. Zo komen ook andere levensbeschouwingen aan bod. En Jean gaf een fantastische raad: "Geen

ge-maar als er problemen zijn om bepaalde dansen uit te voeren. Kijk naar de mogelijkheden en de opportuniteiten die er wel zijn en ga aan de slag met wat wel bruikbaar is!”

Bedankt voor de organisatie van deze toffe studiedag!

Karine D.B.

Ik had de workshop 'Bijbelverhalen door een creatieve bril. Verschillende manieren van vertellen ...' Die heb ik zeer positief ervaren. We kregen heel wat tools aangereikt om andere vertelvormen te gebruiken. Het was ook zeer vlot en naturel gebracht.

Helga D.

Enkele reacties van deelnemers aan de werkwinkel:

- 'Een beeld zegt meer dan 1000 woorden: visualiseren van de Goede Week in de klas/in de school'
- We zoeken het vaak te ver...
- Ik neem mee dat met beelden werken veel dieper binnenkomt. Ik ga dat met mijn klas meer doen, want ik heb heel wat kinderen die een taalprobleem hebben.
- Het visueel maken van Pasen, zowel in de klas als naar collega's toe, dat ga ik nu doen ...
- Beeld, beeld, beeld gebruiken, minder taal, kinderen vertrouwen dat er iets moois uitkomt.

Bezoek aan de moskee (ingezonden foto).

Nog wat uitspraken:

- Diorama was leuk ... Poppetjes gemaakt ...
- Niet enkel het weten, wel het voelen, ervaren.
- We gaan minder naar het hoofd, meer naar het ervaren.
- Hoeft niet steeds complex te zijn wat je doet.
- Gewoon jouw tijd nemen om verhalen te vertellen en er mee aan de slag te gaan.

- Je moet het niet ver zoeken. Werk met de materialen die je hebt. Heb je stenen in jouw buurt of takken dan kan je jouw verhaal daarmee vertellen. Je kan met weinig geld heel veel doen.
- De sessie rond stiltemomenten deden mij deugd, maar ik kan dat dadelijk meenemen naar mijn kinderen.
- Tof, ongekeerde liedjes en bruikbaar binnen de thema's. Je kan meer met liedjes doen dan alleen maar zingen.
- Ik kan niet wachten om te gaan experimenteren ...
- Praten over God met kleuters moet je zien als een uitnodiging en niet als een uitdaging, want als je het ziet als een uitdaging dan wordt het een karwei. De kinderen nodigen je uit, maar als leerkracht is het goed om het open te houden. Je moet het niet allemaal 'weten' als leerkracht.
- De bezoekers aan de moskee waren erg enthousiast. Het was verrijkend: De uitleg was open. Dat men in dialoog kon gaan werd als een meerwaarde ervaren.

En tot slot nog deze:

Zin, zorg, zen, ziel.

Dag van de Godsdienst

waar alles in Zijn plooitjes viel.

Vera V.

OPENING NIEUW GEBOUW OP CAMPUS ZAVO 11 MAART 2023

Tijdens de opendeurdag van zaterdag 11 maart 2023 mocht het bestuur van ZAVO in de Nossegemstraat Zaventem een nieuw gebouw inhuldigen, met een grote turn- en sportzaal en enkele klaslokalen. In zijn gelegenheidstoespraak blikte directeur Kurt Gommers tevreden terug op de vlotte realisatie van de uitbreiding, die nodig was om de snel groeiende schoolbevolking kwaliteitsvol te kunnen opvangen.

CONGRES DIRECTIES SECUNDAIR ONDERWIJS 8-10 MAART 2023

Na de afgelaste edities van 2020, 2021 en 2022 mochten de directeurs van de katholieke secundaire scholen uit het aartsbisdom Mechelen-Brussel, samen met leden van de pedagogische begeleiding, sprekers en andere genodigden, opnieuw samenkomen voor een directiecongres. Het was een blij weerzien in Vayamundo Houffalize en dit van 8 tot 10 maart 2023. Zo'n 200 deelnemers maakten er een gezellig en geanimeerd congres van. De lekkere maaltijden en de fijne ontspanningsmogelijkheden zorgden er ook op persoonlijk vlak voor dat het congres meer dan geslaagd was.

De nieuwe voorzitter van de voorbereidende stuurgroep **Frank Dirix** (foto linksboven) schetste in zijn openingstoespraak kort de historische evolutie van het congres. Het begon in 1965 en kende een tweede editie in 1969 en een derde editie in 1974. Vervolgens vond het jaarlijks plaats. Aanvankelijk was het bedoeld voor directeurs beroeps- en technisch onderwijs. Vanaf 1985 werd het opengesteld voor alle directeurs van het secundair onderwijs. In 2020 had op die manier het 49ste congres moeten plaatsvinden. Door corona kon dat dit jaar pas. Van bij het begin was 'utile dulci' het moto: het nuttige aan het aangename koppelen. Directeurs iets bijbrengen, hen inspireren en tegelijkertijd hen waarderen voor hun inspanningen door hun een aangenaam verblijf te bezorgen.

De eerste spreker was **Chris Taes**, voormalig directeur en huidig voorzitter van het Sint-Albertuscollege Haasrode en gewezen burgemeester van Kortenberg (foto links). Het thema van zijn lezing was 'een wereld in zwart-wit of in kleur'. Hij had het over populisme, polarisering op sociale media en hoe we antwoorden kunnen bieden op het zwart-witdenken in onze maatschappij. Taes verwees naar het boek dat hij daarover geschreven heeft en waarin hij vijf kernactoren vermeldt die polarisering kunnen aanwakkeren of tegengaan: de taal die we hantieren, de (sociale) media, het financieel-economische systeem, het onderwijs en de politiek. Hij pleitte voor correct eenduidig taalgebruik, het onderscheid maken tussen feiten, argumenten en meningen en het belang van het goed checken van bronnen en het zich bewust zijn van misinformatie, desinformatie en malinformatie. Het financieel-economische systeem is één van de belangrijkste polarisators omwille van de groeiende kloof tussen arm en rijk, het 'instantisme' versus duurzaamheid en het Mattheüseffect.

Het onderwijs biedt zowel een leerschool als een leefschoon. Kennis en vaardigheden worden te veel geïnstrumentaliseerd, waardoor we te weinig toekomen aan de spirituele noden van jongeren. De school is de laatste zestig jaar sterk veranderd, zo stelde de spreker. Naast de sterke studierichtingen die via het letterwoord STEM gestimuleerd worden is er zeker ook nood aan wat Taes met APACHE aangeeft: leren Argumenteren, filosoferen (Philosophy), kunst en schoonheid leren kennen (Arte), Communiceren, Historisch besef en Ethiek. Hij zet er ook een praktische component naast, met als letterwoord SCHELM, wat staat voor Security, Care, Hospitality, Electronics, Logistics en Manufactory. Er is een nieuw evenwicht nodig tussen STEM, APACHE en SCHELM, een algemene menselijke vorming.

Die vindt gestalte in de katholieke dialogeschool van het re-contextualiserend type. We durven te weinig vanuit onze identiteit vertrekken en voor onze mening uitkomen, zo besloot Chris Taes zijn interessante uiteenzetting.

Na de pauze onderrichtte **Peter Op 't Eynde** ons over *'de (eigen)wijsheid van onderwijs en zijn leidinggevenden'* en hoe ze samen de krachten kunnen bundelen. Hij beschouwde 10 maart 2020 als een keerpunt. Toen besliste de stuurgroep het directiecongres ter elfder ure af te gelasten omwille van de imminente dreiging van covid 19 en de te verwachten lockdown. Sedertdien is alles nog complexer geworden, de kwaliteit van het onderwijs kwam onder druk te staan, het lerarentekort werd nog erger, leerlingen vonden hun draai niet meer met het afstandsonderwijs en de vele beperkende maatregelen, scholen bleken al tien jaar geen doorlichting meer te hebben gekregen, structuren dienden herbekeken te worden ... De vraag rees of de vrijheid van het onderwijs de kwaliteit in de weg stond. Wie kon ons uit die crisis helpen?

De toestand leerde ons dat het een sterk gemediatiseerde discussie was met vele en zeer diverse sprekers, dat er een scherpe sturing was vanuit het primaat van de politiek, met een sterk geloof in de kracht van toetsing en controle en dat er een evolutie was naar 'evidence informed' onderwijs met een grote klemtoon op basiskennis en vaardigheden en de rol van de leraar en zijn kerntaak. Dat brengt ons naar een sterk gepolariseerd onderwijsveld, waarbij niemand nog weet wat er moet gebeuren en hoe. De grote complexe problemen zoals de onderwijskwaliteit, het lerarentekort, de beleidskracht en financiële armslag van scholen, de vele zorgen die leerlingen nodig hebben geraken niet opgelost.

Er is volgens de spreker nood aan een nieuwe school voor een nieuwe samenleving. Digitalisering en netwerking zullen daar een grote rol in spelen, maar dat vraagt een andere vorm van leiderschap. De klemtoon verschuift naar meer samenwerking en verbindingen leggen, anticiperen op nieuwe ontwikkelingen, inzicht hebben in veranderingen. In de rest van zijn referaat werkte Peter Op 't Eynde die

ideeën rond onderwijskundig leiderschap verder uit. De focus ligt op leren, samen-leiden en samenleren, veranderen en innoveren. We moeten de school heruitvinden. De directeurs die daar mee over wilden nadenken kregen de kans om dat 's anderendaags in een werkwinkel te doen. De boodschap was duidelijk: breng alle wijsheid die in de groep van schoolleiders zit samen om van daaruit waardevolle inzichten mee te nemen en te integreren in de schoolwerking.

Prachtig gelegenheidskoor tijdens de gebedsviering in de kerk van Houffalize.

Na die twee boeiende referaten was het tijd voor een pauze en een wandeling naar de stemmige kerk van Houffalize voor een al even sfeervolle gebedsviering. Het gelegenheidskoor van directeurs en begeleiders klonk weer prachtig sonoor, Jos Van Rompay had voor passende teksten gezorgd rond het thema 'Profeten van een toekomst die niet van ons is'. Jürgen Mettepenningen sprak een inspirerend woord. Op het einde kreeg iedereen een kaartje mee met een tekst van Óscar Romero waarvan de eerste versregels luidden: "We kunnen niet alles doen en dat is een bevrijdende gedachte."

Tijdens een lang uitlopend avondmaal konden we kennismaken met heel wat nieuwe directeurs die er de laatste jaren waren bijgekomen.

De voormiddag van de tweede congresdag was helemaal gewijd aan werkwinkels. Uit de ruime keuze van tien werkwinkels koos ik zelf voor de toepassing van 'XR in onderwijs'. Dirk Goyvaerts en Charline Van Osselaer van 'Diagnose Car' demonstreerden voor ons hoe Extended Reality (XR) de praktijklessen in bijvoorbeeld de opleiding autotechnieken kan stimuleren via nieuwe technologieën zoals Virtual Reality (VR), Mixed Reality (MR) of Augmented Reality (AR). Door de

snelle evolutie naar elektrische voertuigen en om financiële redenen kunnen scholen niet altijd beschikken over de laatste modellen van auto's waarmee hun leerlingen de praktijk onder de knie kunnen krijgen. Via sponsoring en subsidiëring kan men vanuit het netoverstijgend project Diagnose Car een aantal voertuigen een tijdje ter beschikking stellen, maar daarnaast werkte de vereniging een softwareprogramma uit met de naam EV'nAR (Electric Vehicle in Augmented Reality). Daarmee kan virtueel gesleuteld worden aan elektrische wagens. Op die manier kan men fouten simuleren en leerlingen vertrouwd maken met alle aspecten van de auto zonder veiligheidsproblemen zoals elektrische schokken en zonder risico op beschadiging van dure apparatuur.

Wat later waren we aan het experimenteren met een HoloLens en met een virtual reality-bril, terwijl de andere werkwinkeldeelnemers onze – soms stuntelige – pogingen konden volgen op een scherm, zoals leraren autotechnieken dat kunnen met hun leerlingen. Een dure, maar heel nuttige en zelfs noodzakelijke investering om de leerlingen kwaliteitsvol voor te bereiden op een snel evoluerende arbeidsmarkt.

Tijdens de middaglunch hoorden we van andere deelnemers dat de andere werkwinkels ook heel interessant bevonden werden. Zo was er veel belangstelling voor de werkwinkels *'Effectief leiderschap om een optimaal leerklimaat te creëren'* van Tim Surma (foto links) en *'vanuit sterk persoonlijk leiderschap*

toekomstgericht bouwen aan krachtig onderwijs' van Veerle Scheirs. Andere keuzethema's waren onder andere: *'co-teaching'*, *'digitale leermiddelen'*, *'blended learning'* en *'artificiële intelligentie'*.

Voor donderdagnamiddag hadden de organisatoren ook in een ruime keuze van ontspanningsactiviteiten voorzien: een wandeling, bezoek aan

een wandeling, bezoek aan brouwerij Achouffe of aan een chocoladefabriek, bezoek aan het Bastogne War Museum of aan de oorlogsmonumenten in de streek. Wij kozen met een zestal anderen voor het laatste. Voor de rondrit langs plekken waar het Ardennenoffensief van de tweede wereldoorlog herdacht werd konden we rekenen op

een bevroren gids, Tony. Aan de hand van een handig overzicht op papier beschreef hij de Slag om de Ardennen, ook bekend als het Von Runstedtoffensief, dat plaatsvond van 16 december 1944 tot 16 januari 1945. De rondrit bracht ons naar een erehof voor burgerslachtoffers in Noville, de Duitse oorlogsbegraafplaats in Recogne, het kerkhof van Bastogne en het Bois de Jacques, waar nog schuttersputten te zien waren, gegraven door de Amerikanen.

Bij het aperitief vóór het avondeten was **Lieven Boeve**, directeur-generaal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, gastspreker. Hij had het over de politieke actualiteit zoals het decreet leersteun, dat volgend schooljaar uitgerold wordt, en de eindtermen. Die zijn intussen allemaal geschreven en uitgewerkt in ontwikkelcommissies. Alleen zitten die nog vast in de valideringscommissie. Het botst constant op de evalueerbaarheid van de eindtermen. De onderwijsverstrekkers zitten daar op dezelfde golflengte, maar de overheid blijft er een andere visie op nahouden, waardoor de situatie geblokkeerd zit. Boeve verzekerde dat de leerplannen voor de algemene vorming nog vóór de paasvakantie zouden worden vrijgegeven en die voor de specifieke vorming begin mei. Tot slot stak hij de directeurs een riem onder het hart. De kritiek over de dramatische achteruitgang van ons onderwijs moeten ze niet persoonlijk nemen. Het is de rest van Vlaanderen die zich aangesproken moet voelen.

Hij dankte de organisatoren dat het congres er opnieuw is om directeurs en begeleiders elk jaar samen te brengen voor professionalisering, onderlinge afstemming en verbinding.

Diezelfde avond stond er muzikaal entertainment op het programma, een meezingavond met bekende schlagers en een wedstrijd tussen een team van dames en een team van heren. Die moesten om ter snelst raden over welk lied het ging. Quizmaster en voorzanger van dienst was Daniël Verelst, coördinerend directeur van de scholengemeenschap Noord-West-Brabant. Het publiek ging bij sommige nummers warempel uit de bol, de sfeer zat er goed in.

De derde dag begon met een lezing door professor **Lode Godderis**, ceo van Idewe. Hij bekeek *'Onderwijs door een roze bril'* en ging met ons na hoe wij onze veerkracht konden vergroten om beter te kunnen opveren na een moeilijke periode. Wat kost of geeft ons energie? Dat hangt af van de mate waarin tegemoet gekomen wordt aan onze drie basisbehoeften: autonomie, relaties en het inzetten van onze competenties. Toegespast op de gezondheidssector zijn de determinanten om in de sector te blijven, vooral de steun van collega's, de waardering en het zichzelf kunnen ontwikkelen. De grafiek over hoe leidinggevenden in het onderwijs scoorden op de factor tevredenheid bleek nog een positief resultaat te tonen ten opzichte van de benchmark. Voor de factor uitputting bleek het resultaat voor directeurs boven het gemiddelde te liggen en voor de 'blijfintentie' was er in 2020-2021 een daling. Daar zijn corona, het lerarentekort, de onderwijshervorming, vermoeidheid en burn-outs niet vreemd aan. Op factoren als 'beslissingsruimte' en 'vaardigheidsbenutting' scoren leidinggevenden hoog. Aan factoren waar we geen invloed op hebben besteden we het best niet te veel energie. We moeten misschien aan 'omdenken' doen. De golven op zee kunnen we niet vermijden, maar we kunnen leren erover te surfen. Als oefening vroeg de spreker dat iedereen het zijn of haar linkerbuur naar de zin zou maken door bijvoorbeeld een compliment te geven. De reactie van de ontvanger is daarbij belangrijk voor de zender. "Leer een compliment of bedanking te ontvangen en niet te minimaliseren" was het advies. Zo sloten wijzelf als deelnemers de lezing op een positieve noot af.

Op naar de laatste spreker: niemand minder dan **Herman Van Rompuy**, gewezen Belgisch premier en Europees president. Hij was de geknipte persoon om te komen spreken over *'leiderschap in onzekere tijden'*. In een democratie, zo ging de spreker van start, heeft leiderschap een andere invulling. Het gaat daar niet om een man of vrouw die alleen beslist. Leiderschap is een proces dat begint met actief luisteren naar diegenen met wie je moet samenwerken, respect tonen. Daar is een zeker empathisch vermogen bij nodig. Van een leider verwacht men dat die met voorstellen komt. Daar komt vaak verbeelding bij kijken. Er moet een lijn, een visie in zitten, het voorstel is deel van een groter geheel van een project waar we samen aan werken. Iemand moet beslissen en soms moet je daarvoor uit je kot komen en je beslissing verdedigen. Om een grote groep te overtuigen

is overtuigingskracht een essentiële gave. Er is ook altijd een element van hoop nodig. Leidinggeven is hoop geven, maar je kunt als leider niet iedereen gelijk geven. Hoe heterogener de groep, hoe moeilijker en hoe meer gefrustreerden je achterlaat. Daar is moed voor nodig en daar getuigen niet alle leiders van. Een leider moet op lange termijn denken en het algemeen belang voor ogen houden. Leidinggeven is zoveel moeilijker geworden door de opeenvolging van crisissen op alle mogelijke domeinen. Hoop en oplossingen aanreiken is belangrijker dan ooit.

In welke context ook, de kwaliteiten van een leider zijn volgens Van Rompuy te omschrijven met deze Latijnse termen: fortitudo (moed), prudentia (voorzichtigheid/wijsheid/evenwicht), justitia (rechtvaardigheid/iedereen recht doen) en temperantia (gematigdheid). Hij voegde er nog nederigheid aan toe, geloofwaardig en betrouwbaar zijn, zelfvertrouwen. Het is ook belangrijk dat een leider zijn medewerkers met de grootste zorg kiest. Daarbij mag hij niet aarzelen iemand te kiezen die beter is dan hijzelf.

Al die kwaliteiten zijn van toepassing op de schoolleider: luisteren, respect betonen, het algemeen belang voor ogen houden, zich omringen met de juiste mensen ...

Na die inspirerende lezing sprak **Frank Dirix** als voorzitter van de stuurgroep zijn dank uit voor de eminente spreker en voor de aanwezigheid van al die directeurs. De doelstelling om hen drie dagen te behagen met een combinatie van dulce en utile leek geslaagd te zijn. Hij sprak de hoop uit dat we ook allemaal present zouden zijn op de volgende editie, die een jubileumeditie zal worden: het 50ste congres vindt plaats van 6 tot 8 maart 2024 in Blankenberge. De presentaties van de sprekers en de werkwinkelleiders van de editie 2023 is terug te vinden op de website van het congres via de volgende link: <https://sites.google.com/drieklank.be/congres-dir-mechelen-brussel/deling-van-kennis?authuser=0>

Het echte slotwoord was voor bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs **Jürgen Mettepennin-gen**. Hij begon met zich nederig op te stellen ten opzichte van een wijs man zoals de vorige spreker.

Mettepenningen vond het goed en wijs dat directeurs jaarlijks even afstand namen om samen te zijn met collega's. Vier onderling samenhangende begrippen waren hem van het congres bijgebleven:

- Engagement: iedere directeur heeft een belangrijk en delicaat engagement op zich genomen. Door hun werk maken ze het voor jonge mensen mogelijk hun recht op onderwijs te beleven. Dat werk vraagt veel aandacht, energie en bereikbaarheid en verdient dus ons aller waardering.
- Onbehagen: dat klinkt door in hoe het onderwijs tegenwoordig beoordeeld wordt

door de politiek en hoe de mensen op het onderwijsveld met die negatieve perceptie moeten omgaan.

- Houvast in een VUCA-world (VUCA staat voor Volatility, Uncertainty, Complexity, Ambiguity): we willen allemaal houvast, perspectief. We hoeven ons niet voor alles verantwoordelijk te voelen. Zonder liefde zal het ons niet lukken. Ook jongeren zoeken houvast. Mogen ze de liefde die we voor hen voelen ervaren als houvast. De christelijke naastenliefde blijft een sterk concept.
- Verbinding: die creëren we niet alleen door vormingsmomenten maar ook door mensen samen te brengen. Dat ook muziek daartoe kan bijdragen bewees het entertainment van de dag ervoor.

Jürgen Mettepenningen gaf een pluim aan de stuurgroep, die mooi werk heeft verricht en besloot met artikel 24 van de Universele verklaring voor de Rechten van de mens: "Eenieder heeft recht op rust en op eigen vrije tijd, met inbegrip van een redelijke beperking van de arbeidstijd, en op periodieke vakanties met behoud van loon."

PERSONALIA

ONTMOETINGEN BIJ HET BEGIN VAN HET NIEUWE JAAR

Het begin van een nieuw kalenderjaar is bij vele organisaties een aanleiding om alle medewerkers op een informele manier samen te brengen bij een hapje en een drankje. Tijdens de coronaperiode kon dat helaas niet. Nu het weer kon, keek iedereen ernaar uit.

Nieuwjaarsontmoeting Vicariaat Onderwijs

Op 12 januari 2023 kwamen de medewerkers van de Vicariale diensten, de medewerkers identiteit en schoolpastoraal en de inspectie/begeleiding rooms-katholieke godsdienst op het einde van de werkdag bijeen in een horecazaak op de Markt in Mechelen voor een gezellige samenkomst met tapas en een drankje naar keuze.

Nieuwjaarsreceptie Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Een dag later vond de nieuwjaarsreceptie plaats van Katholiek Onderwijs Vlaanderen in de hogeschool Luca School of Arts in de Paleizenstraat 70 te Schaarbeek. Voor het eerst waren ook de medewerkers van alle Vicariale diensten van de vijf bisdommen uitgenodigd. Ruim 300 genodigden gingen op de uitnodiging in. Verspreid over twee aangrenzende ruimten genoten ze van een receptie die verzorgd werd door leerlingen van Ursulinen Mechelen. Simon Van Damme, de algemeen directeur van de hogeschool, verwees in zijn toespraak naar het nabijgelegen 'Paleis'-pand waar honderden asielzoekers onderdak hadden gezocht. Het voelde wat wrang aan om naast al die menselijke ellende te toosten op

een gelukkig nieuwjaar en ei zo na had de receptie afgelast moeten worden, want de dag voordien was er in het kraakpand brand uitgebroken en toen moest ook de hogeschool uit veiligheidsoverwegingen ontruimd worden.

Lieven Boeve verwees in zijn toespraak naar de 'Wij-dagen' waaraan in juni 2022 bijna de hele equipe van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en de Vicariale diensten hadden deelgenomen om samen na te denken over een betere organisatie ten dienste van de katholieke scholen. Op die dagen werd gekozen voor 100 % kansrijk onderwijs voor iedereen. Er zijn echter nog belangrijke issues waar we grondig over moeten nadenken zoals het lerarentekort, de moeilijke beginsituatie van vele jongeren die met tal van obstakels te kampen hebben zoals kansarmoede, anorexia, leerachterstand ... We zien een explosie van gemotiveerde verslagen, stelde de directeur-generaal vast, en een uitstroom van ervaren leraren. We moeten ons daarover bezinnen, inzetten op veerkracht. Onze kaders zullen wellicht nooit meer volledig zijn. Zelf zal de netwerkorganisatie ook moeten besparen. Desondanks gaan we samen voor kwaliteit, zoals ook het thema was van het congres van Katholiek Onderwijs Vlaanderen in september 2022. Je verandert door creatief om te gaan met de problemen, zo luidde het. Lieven Boeve had ook aandacht voor de situatie van de asielzoekers in de Paleizenstraat 48 en pleitte, net als Simon Van Damme, voor solidariteit.

Reünie medewerkers en oud-medewerkers Vicariaat Onderwijs

Het was van 6 juni 2019 geleden dat het Vicariaat Onderwijs de medewerkers en oud-medewerkers nog eens had uitgenodigd op een reünie, maar op 10 februari 2023 kon het weer. Zo'n 90-tal genodigden kwamen erop af in het restaurant van het Diocesaan Pastoraal centrum te Mechelen (DPCM), waar ze een receptie aangeboden kregen.

Het was voor sommigen een blij weerzien na zoveel jaren van schaarse ontmoetingen om de gekende reden. Jürgen Mettepenningen, bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs, wist in zijn toespraak te melden dat er in het DPCM drie zalen vernoemd werden naar de vorige vicarissen voor het onderwijs Jos Peeters en Jos Portaet en naar de vorige bisschoppelijk afgevaardigde Fons Uytterhoeven. Hij bedankte ook nadrukkelijk de twee pedagogische begeleiders die met pensioen gingen: Rita Mouton en Bart Mertens (zie bladzijde 42).

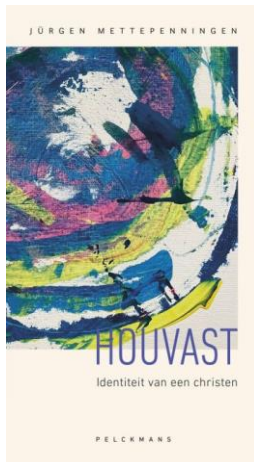
PENSIONERINGEN

Op 10 februari 2023 vierde het team van pedagogische begeleiders basisonderwijs het afscheid van **Rita Mouton**, voormalig niveaucoördinator basisonderwijs en **Bart Mertens**, tot voor kort begeleider kleuteronderwijs. Na zich vele jaren met hart en ziel te hebben ingespannen voor de pedagogische begeleiding gingen ze met pensioen. Hun collega's vierden dat op gepaste wijze met bubbels en een kaasbuffet in het Diocesaan Pastoraal centrum. Maar eerst kregen Rita en Bart (*in het midden*) een laudatio in de vorm van een foto- en videomontage met waarderende, warme teksten van collega's die werden voorgelezen of ingesproken, of ter plekke uitgesproken. Een mooi souvenir voor de afscheidnemende begeleiders, die ook nog enkele geschenken kregen zoals een fotoalbum met historische kiekjes.

HOUVAST. IDENTITEIT VAN EEN CHRISTEN

Onder die titel publiceerde Jürgen Mettepenningen een nieuw boek. Dat werd officieel voorgesteld op 3 maart 2023 in de abdij van Grimbergen voor een select publiek van vrienden, sympathisanten en belangstellenden. VRT-journaliste Liesbeth Imbo gaf een inleiding. Vervolgens mocht Julie, dochter van Jürgen, toelichting geven bij de kaft van het boek waarvoor zij het schilderij had geleverd. Haar zus Gloria las een fragment voor uit het hooglied van de liefde (1 Korintiërs 13). Daarna mocht de auteur zelf zijn boek voorstellen. In een tweede deel modereerde Johan Van der Vloet, de nieuwe hoofdredacteur van Tertio, een symposium waar naast Jürgen Mettepenningen ook bisschop Johan Bonny en Hilde Kieboom, stichtster en bezielster van de Gemeenschap Sant'Egidio aan deelnamen. Het was een interessante gedachtewisseling, maar de plaats ontbreekt om hier verder op in te gaan.

Graag citeren we Jef Dhaenens, oud-directeur van het College Vilvoorde, die voor Kerk & Leven van Zaventem (15 maart 2023) een boekbespreking maakte:

“In 100 punten komen de fundamente en gestalten van de identiteit van christenen aan bod, met centraal hun profiel (...) Het boek is bedoeld om de essentie van het christen-zijn beknopt weer te geven (...)

Symposium over Identiteit met, van links naar rechts, Johan Van der Vloet, Hilde Kieboom, Jürgen Mettepenningen en mgr Johan Bonny.

Na een korte historisch-sociologische inleiding gaat de auteur over tot het bespreken van de fundamente van ons geloof: Jezus, God en het dubbelgebod van de liefde. In een tweede deel onderzoekt Jürgen Mettepenningen het profiel van een christen en in een volgend deel de praktijk van een christen.”

De centrale stelling van het boek luidt: “Jezus Christus en de band met hem vormen het houvast voor christenen om christen te zijn en als zodanig aan de zending gestalte te kunnen geven om Gods liefde in de wereld te laten oplichten (...) en christenen kunnen zelf voor de wereld een houvast zijn in de zoektocht naar meer menselijkheid en medemenselijkheid, een tocht die een betere wereld beoogt voor allen (...).”

Het boek is uitgegeven bij Uitgeverij Pelckmans en kost € 17.